

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Московчук Дмитро Олександрович

ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ 179

Павлова Юлія Сергіївна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В УМОВАХ
СУДОВОЇ РЕФОРМИ 182

Полуніна Ольга Олександрівна

ЦИФРОВІ ДОКАЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ ДОПУСТИМОСТІ,
ДОСТОВІРНОСТІ ТА ОЦІНКИ 185

Полюк Юлія Іванівна

ПИСЬМОВА КОНЦЕНТРАЦІЯ МАТЕРІАЛУ СПРАВИ ТА CASE MANAGEMENT ЯК НАПРЯМКИ
АДАПТАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У ПЕРІОД
ВОЄННИХ ТА ПОСТВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ 187

Притуляк Валерій Миколайович

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ
РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ 191

Цал-Цалко Юлія Юліївна

СУТНІСТЬ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ 193

Яніцька Інна Анатоліївна

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО СУДОЧИНСТВА 197

Боярчук Віталій Вікторович

ЩОДО УЧАСТІ ДЕРЖАВИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ 199

Волков Максим Сергійович

МІЖНАРОДНІ АКТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІНСТИТУТ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ У
СПРАВАХ ПРО ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ОКРЕМІ АСПЕКТИ 201

Кисельов Вадим Костянтинович

СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ОСОБЛИВОСТІ
ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 205

Пересипко Дмитро Володимирович

УЧАСНИКИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ТА УЧАСНИКИ СПРАВИ: ПРОБЛЕМИ
РОЗМЕЖУВАННЯ 209

Сатановська Олена Валентинівна

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОЗОВІВ ПРО ЗАХИСТ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ 213

Снітко Андрій Сергійович

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ЮРИДИЧНОЮ АРГУМЕНТАЦІЄЮ ТА СУПЕРЕЧЛИВОЮ
ПРОЦЕСУАЛЬНОЮ ПОВЕДІНКОЮ 215

**СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ**

Харитоновна Олена Іванівна

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ» І ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
ОСВІТНИХ ВІДНОСИН 219

Ульянова Галина Олексіївна

ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО
АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ» 222

Бааджи Наталія Пилипівна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ 225

Галунова Лариса Ігорівна

ТЕХНОЛОГІЇ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ
ОБОРОНОЗДАТНОСТІ 228

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1>

4. Цивільне процесуальне право України : навчальний посібник (для підготовки до іспитів та тестування). 3-тє вид., пер. і доп. / за ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 516 с.

5. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо визнання майнових прав на об'єкт нерухомого майна та зобов'язання вчинити певні дії (справа № 487/7152/21, провадження № 61-8265св23). URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=116670694>

6. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо вселення у квартиру (справа № 727/3611/22, провадження № 61-4295св23). URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=113091496>

7. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо виселення із службового житла (Справа № 653/1096/16-ц, провадження № 14-181 цс 18). URL: <https://kma.court.gov.ua/sud4820/gromadyanam/1/vyselenia>

8. Житловий кодекс України від 30.06.1983 р. № 5464-X. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>

9. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду про визнання права на приватизацію квартири в порядку спадкування за законом (Справа № 487/4542/23, провадження № 61-12292ск24). URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=122061768&red=1000038dd49db59056b073e0cd312f5506e28d&d=5>

Ключові слова: класифікація позовів, захист прав, судовий захист, захист житлових прав.

Key words: classification of claims, protection of rights, judicial protection, protection of housing rights.

Снітко Андрій Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ЮРИДИЧНОЮ АРГУМЕНТАЦІЄЮ ТА СУПЕРЕЧЛИВОЮ ПРОЦЕСУАЛЬНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

У класичній логіці суперечність має місце тоді, коли щонайменше два твердження з приводу одного і того ж явища утворюють логічну несумісність, що породжує протилежні висновки. Свого часу давньогрецький філософ Аристотель з приводу суперечності писав: «Якщо ж неможливо, щоби протилежності одночасно були властивими одному й тому самому (ми уточнимо також це положення), і якщо протилежність думок одна одній означає суперечність, то очевидно,

що неможливо, щоб одна й та сама людина одночасно вважала, що одне й те саме існує і не існує» [1, с. 4]. Для великого німецького філософа Гегеля «протиріччя – ось що насправді рухає світом, і смішно говорити, що протиріччя неможливо мислити» [2, с. 192].

Для цілей застосування принципу заборони суперечливої поведінки (*venire contra factum proprium*) в цивільному процесі слід зазначити, що всі твердження, висловлені учасниками процесу впродовж судового розгляду справи являють собою єдину цілісну систему аргументації. Більш того, аргументація, яка використовується учасниками процесу, є не лише риторичним підсиленням, вона породжує правові наслідки, формує в учасників процесу певні легітимні очікування і забезпечує належний рух судового процесу. Саме тому принцип *iura novit curia* (лат. *суд знає закони*), який покладає на суд обов'язок самостійно перевірити доводи сторін під час розгляду справи, не може нівелювати обов'язок учасників судового процесу добросовісно користуватися своїми правами та уникати суперечливої поведінки.

Відтак, учасник справи не може стверджувати одне, а згодом, без порушення логічного зв'язку та узгодженості, заперечувати проти попередньо висловленої ним позиції. У цьому сенсі юридична аргументація також підпорядковується правилу узгодженості. Порушення цього правила призводить до виникнення суперечливої процесуальної поведінки. Як зазначав давноримський юрист Гай «... *male enim nostro iure uti non debemus*» (*ми не маємо погано користуватися своїм правом*) (G.1.53) [3].

Саме у сфері юридичної аргументації принцип заборони суперечливої поведінки знаходить найбільш сприятливе підґрунтя для свого розвитку, адже саме тут виникають величезні можливості для суперечностей. З огляду на це цілком слушним є вислів давноримського юриста Квінтіліана «*breхунові необхідна добра пам'ять*» (*mendacem memorem esse oportere*), оскільки той, хто говорить неправду, має пам'ятати свої попередні вигадки, щоб не суперечити самому собі і не бути спійманим на брехні.

Учасники процесу не можуть спочатку робити заяву щодо істотної для вирішення спору обставини, а потім діяти суперечливо, намагаючись досягти інших правових наслідків, ніж ті, що випливали з їх первісної позиції. Якщо два твердження щодо одного й того ж факту є антагоністичними, презюмується, що одне з них не відповідає дійсності. У цьому ж руслі: якщо одна зі сторін у попередньому судовому процесі визнала дійсність і чинність договору купівлі-продажу, вона не може у новому судовому процесі заявляти про його недійсність через відсутність згоди другого з подружжя. Так само не може отримати захист особа, яка в різних провадженнях, в залежності від того, коли це є для неї більш вигідно, приписує право власності на один і той самий об'єкт то юридичній, то фізичній особі.

Судова практика свідчить, що переплетіння суперечливої процесуальної поведінки та юридичної аргументації є особливо інтенсивним щодо фактичних обставин справи. Показовою в цьому аспекті є ситуація, в якій особа в одній справі

прямо визнавала факт укладення договору поруки, а в іншій – вимагала визнати такий договір недійсним з підстави відсутності її волевиявлення (постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 13 січня 2026 року у справі № 902/1302/22 (902/65/25)) [4].

Вимога щодо узгодженості юридичної аргументації має застосовуватися не лише в межах одного судового процесу, а й у різних, навіть непов'язаних між собою судових процесах, у тому числі за участю різних учасників процесу і в різні періоди часу, адже зміна особою своєї поведінки щодо одного і того ж факту в залежності від того, в якому судовому процесі цей факт досліджується, вочевидь, є недобросовісною.

Дискусійним серед науковців є питання, що слід вважати первісною поведінкою в судовому процесі: поведінку, вчинену поза межами судового процесу, чи юридичну аргументацію, яка наводиться в суді на підтвердження існування такої поведінки? Аналізуючи це питання, слід виходити із того, що поведінка, вчинена поза межами судового процесу, набуває правового значення в суді лише в тому випадку, коли інформація щодо цієї поведінки передана суду у формі відповідного процесуального документа або процесуальної дії. Відтак легітимне очікування інших учасників судового процесу спрямовуватиметься саме на процесуальний документ або процесуальну дію.

Варто зазначити, що висловлювання різних представників певної групи вважатимуться суперечливими, якщо члени цієї групи, об'єднані спільним інтересом, та їхня аргументація розглядатимуться як єдине ціле.

Підсумовуючи, принцип заборони суперечливої поведінки є складовою добросовісності та заборони зловживання процесуальними правами в судовому процесі, і зобов'язує учасників процесу дотримуватися узгодженості та логічної послідовності у своїй юридичній аргументації – як у межах одного провадження, так і в різних судових процесах, незалежно від часу та складу учасників. Зміна позиції щодо одного й того самого факту залежно від процесуальної вигоди є проявом недобросовісності, що підриває легітимні очікування інших учасників, спотворює належний рух судового процесу та суперечить засадам правопорядку, на захист яких і спрямований цей принцип.

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Метафізика. / пер. з давньогрец., передмова і прим. О. А. Юдіна; худож.-оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова. Харків: Фоліо, 2020. 300 с.
2. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич ; за ред. М. Ф. Шмиголя. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 412 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Yushkevich/0043128.pdf>.
3. Omini Nostri Sacratissimi Principis Iustiniani Iuris Enucleati Ex Omni Vetere Iure Collecti Digestorum Seu Pandectarum : Liber Quinquagesimus. *The Latin Library*. URL: <https://www.thelatinlibrary.com/gaius1.html>

4. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 13 січня 2026 р. у справі № 902/1302/22 (902/65/25). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133555348>.

Ключові слова: цивільний процес, заборона суперечливої поведінки, юридична аргументація, venire contra factum proprium.

Key words: civil process, prohibition of inconsistent behaviour, legal argumentation, venire contra factum proprium.